I

*(Rezoliucijos, rekomendacijos ir nuomonės)*

REZOLIUCIJOS

# EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETAS

**577-OJI EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETO PLENARINĖ SESIJA, 2023 3 22–2023 3 23**

## Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto rezoliucija „Susivieniję už demokratiją“

(2023/C 184/01)

Pranešėjai: **Stefano MALLIA (MT-I)**
**Oliver RÖPKE (AT-II)**
**Séamus BOLAND (IE-III)**

| | |
|---|---|
| Reglamentavimo pagrindas | Darbo tvarkos taisyklių 50 straipsnis |
| Priimta plenarinėje sesijoje | 2023 3 23 |
| Plenarinė sesija Nr. | 577 |
| Balsavimo rezultatai | |
| (už / prieš / susilaikė) | 181 / 0 / 5 |

Popandeminis atsigavimas, demokratinės vertybės, pilietinė erdvė, žiniasklaidos laisvė, įvairovė ir liberali demokratija susiduria su sunkumais abipus ES sienų ir jų padėtis prasidėjus karui Europos žemyne pablogėjo: mažiau nei 50 % pasaulio gyventojų gyvena demokratinėje sistemoje.

Ukrainoje toliau siautėjant žiauriam karui ir pasauliui matant jo pražūtingas humanitarines, socialines ir ekonomines pasekmes EESRK ragina stiprinti demokratiją ir demokratines vertybes.

Išskirtinis humanitarinę, logistinę ir medicininę pagalbą Ukrainos žmonėms teikiančių ES pilietinės visuomenės organizacijų susitelkimas taip pat parodė, kokia svarbi yra tvirtais ryšiais susieta, veiksminga ir gyvybinga pilietinė visuomenė. Be Ukrainos, taip pat matome, kaip visuomeniniai judėjimai kovoja už demokratiją Irane, Baltarusijoje ir Moldovoje. Jų stiprinimas stiprina mūsų demokratiją.

Kaip niekada svarbu investuoti į didesnį demokratijos atsparumą ir gebėjimą apsaugoti mūsų pagrindines teises, kurti ilgalaikę taiką ir stabilumą ir galiausiai užtikrinti gerovę visiems.

Nėra abejonių, kad turime kartu pradėti ieškoti naujų būdų dalyvaujamosios demokratijos struktūroms sustiprinti. Tvirta, nepriklausoma ir įvairi pilietinė visuomenė dabar yra itin svarbi kaip pagrindinė sudedamoji dalis, reikalinga aktyviam pilietiškumui ir atspariai demokratijai, kuri gali apsaugoti teisinę valstybę, pagrindines teises, saviraiškos laisvę ir mūsų demokratinio gyvenimo būdo vientisumą, užtikrinti. Demokratija ES yra neatsiejamai ir neatšaukiamai susijusi su lygybės, teisingumo, pagarbos žmogaus teisėms ir nediskriminavimo sąvokomis, kurios išvardytos ES sutarties 2 straipsnyje.

Sudėtingų pokyčių ir iššūkių laikais svarstomoji ir (arba) dalyvaujamoji demokratija gali būti didesnio reikalingų sisteminių pokyčių paveikslo dalimi. Yra daug pavyzdžių, kuriuos veiksmingai įgyvendinant galima įgalinti politikos formuotojus priimti sunkius sprendimus dėl sudėtingiausių viešosios politikos problemų ir padidinti piliečių ir Vyriausybės tarpusavio pasitikėjimą. Šiuo tikslu reikia užtikrinti, kad bus atsižvelgta į nuomonių įvairovę ir teisę jas laisvai reikšti. Tačiau dalyvaujamoji demokratija nėra panacėja. Demokratinės visuomenės susiduria su įvairiausiais iššūkiais, kuriems atremti reikia skirtingų dalyvavimo būdų. Todėl demokratiniam valdymui reikia įvairių mechanizmų skirtingiems tikslams pasiekti, pasinaudojant jų stipriosiomis ir silpnosiomis pusėmis.

Turime drauge siekti naujos atstovaujamosios demokratijos, dalyvaujamosios demokratijos ir tiesioginės demokratijos pusiausvyros.

2022 m. gegužės 9 d. Konferencijos dėl Europos ateities išvadose dėl Europos demokratijos, konkrečiai 36 ir 39 pasiūlymuose, **nustatyti tikslai didinti piliečių dalyvavimą ir stiprinti dalyvaujamosios demokratijos ir svarstomųjų veiksmų struktūras**. Atsižvelgdamas į Konferencijos dėl Europos ateities rezultatus ir į tai, kad Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) jau atlieka svarbų vaidmenį, EESRK norėtų apibrėžti įvairias galimybes, kuriomis vadovaujantis būtų galima įgyvendinti geriausiai EESRK tikslus atitinkančias institucines reformas.

**Šiomis aplinkybėmis ir prisimindamas 2023 m. pilietinės visuomenės dienas, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK)**

1. ragina veiksmingai įgyvendinti ES sutarties 11 straipsnį, įskaitant **Europos pilietinės visuomenės strategiją** ir Europos asociacijų statutą, sujungiant įvairius elementus, kad būtų sukurta tikrai įgalinanti ir įtrauki erdvė dalyvavimui atnaujinti ir struktūruotam pilietiniam dialogui visose ES institucijose įgyvendinti, be kita ko, kviečiant organizuotą pilietinę visuomenę dalyvauti socialinių reikalų aukščiausiojo lygio susitikimuose ir visų pirma aukšto lygio konferencijose. Kad pilietinės visuomenės sektorius dalyvautų prasmingiau ir plačiau, taip pat svarbu turėti išteklių. Pilietinės visuomenės organizacijoms reikia geresnių finansavimo galimybių ir teisingo bei skaidraus politinio pagrindo, kuris apimtų tarpvalstybinę apsaugą, kad būtų galima didinti visų pilietinės visuomenės organizacijų, įskaitant jaunimo organizacijas, socialinę ekonomiką ir savanoriškos veiklos sektorių, gebėjimus ir atsparumą; joms taip pat reikia galimybės lanksčiai naudotis tvariais privačiais ir viešaisiais ištekliais;

2. pabrėžia, jog būtina sustiprinti pagrindinį organizuotos pilietinės visuomenės ir socialinių partnerių vaidmenį remiant svarstomąją demokratiją, papildant atstovaujamąją demokratiją, kad būtų dar labiau stiprinamas pilietinis dialogas visose valstybėse narėse ir ES lygmeniu. Europos demokratijų stiprybė ir galia remiasi tvirtu ir plataus masto ES ir jos valstybių narių bendradarbiavimu, kuris turi padėti stiprinti pilietinės visuomenės organizacijų gebėjimus, nes nepriklausomoms pilietinės visuomenės organizacijos yra „bendros gerovės sergėtojos“, kurioms tenka lemiamas vaidmuo nustatant, kurie sprendimai yra tvarūs, skatinant visuomenines inovacijas ir stiprinant savitarpio pasitikėjimą visuomenėje. Pilietinės visuomenės organizacijos taip pat padeda nustatyti procesus, užtikrina kompetenciją, padidindamos diskusijų įvairovę, ir sudaro sąlygas dalyvaujamajai demokratijai, kaip numatyta Sutartyse;

3. ragina laikytis holistinio ir bendradarbiavimu grindžiamo požiūrio į švietimą ir mokymą, kad būtų galima įveikti dabartinius iššūkius. Europos įgūdžių politika turėtų būti formuojama kartu su pilietinės visuomenės organizacijomis ir socialiniais partneriais, turinčiais politinio kapitalo ir konkrečių žinių ir suprantančiais dabartinius poreikius ir trūkumus; atsižvelgdamas į tai ragina 2025-uosius paskelbti Europos savanorių metais, nes šiam sektoriui tenka labai svarbus vaidmuo ugdant neformaliuosius įgūdžius;

4. pabrėžia, kad universalieji gebėjimai yra tikras dalyvaujamosios ir svarstomosios demokratijos pagrindas; tai – bendradarbiavimas, kritinis mąstymas, problemų sprendimas, demokratinis ir kolektyvinis valdymas, konfliktų sprendimas, pilietinis ugdymas ir gebėjimas naudotis žiniasklaidos priemonėmis. Šie gebėjimai yra esminiai priešinantis anti-demokratinėms tendencijoms, propaguojant Europos vertybes ir įveikiant dabartinį socialinį ekonominį ir politinį atotrūkį, kartu įgalinant pilietinės visuomenės organizacijas ir socialinius partnerius konsultacinėmis ar dalyvaujamosiomis priemonėmis drauge kurti politiką, kuri padėtų pasiekti atskaitomybę, skaidrumą ir aktyvų pilietiškumą;

5. yra pasiryžęs padėti toliau rengti tokias dalyvaujamosios ir svarstomosios demokratijos stiprinimo priemones kaip Europos piliečių iniciatyva ir ES viešos konsultacijos internetu – jos turi būti visiškai prieinamos ir skelbiamos plačiajai visuomenei;

6. pabrėžia 2024 m. Europos rinkimų svarbą ir lemiamą vaidmenį, kuris teks pilietinės visuomenės organizacijoms raginant rinkėjus dalyvauti ir palaikant proeuropietiškas nuotaikas, kartu stengiantis sumažinti pasyvumą ir dezinformaciją. EESRK ragina Europos politines šeimas savo rinkiminiuose manifestuose pabrėžti pilietinės visuomenės organizacijų vaidmenį stiprinant demokratinį gyvenimą;

7. pakartoja, jog kartu su platesnės pilietinės visuomenės organizacijomis ir ES institucijomis nori tiesti tiltus diskusijoms apie Europos projektą su piliečiais ir, neapsiribojant tais, kurie šiuo projektu jau tiki, pasiekti kitus piliečius jų bendruomenėse, regionuose, miestuose ir kaimuose. Todėl labai svarbu sudaryti sąlygas dalyvauti viešose diskusijose ir puoselėti dalyvaujamąją kultūrą visais lygmenimis;

8. Komisija savo organizacinėje struktūroje turėtų numatyti ryšių su pilietinio dialogo struktūromis pareigybes. Ji taip pat turėtų dirbti su valstybėmis narėmis, skatindama jas stiprinti jau esamas šio dialogo struktūras arba sukurti tokias struktūras, jei jų dar nėra, panaudojant Europos fondų lėšas. Šia iniciatyva būtų didinamas informuotumas ir gerinama pilietinio dialogo kokybė, tuo padedant Komisijai ir valstybėms narėms geriau suprasti, kokią naudą politikos formavimui gali suteikti gerai veikiantis pilietinis dialogas. Be to, pilietinis dialogas būtų stiprinamas vykdant tyrimų ir stebėsenos veiklą, kuri padėtų nustatyti geriausią patirtį ir ja dalytis;

9. šiuo atžvilgiu pabrėžia, kad jaunimo ir jaunimo organizacijų dalyvavimas yra ypač svarbus norint sutelkti pirmą kartą balsuojančius ir jaunus rinkėjus. Siekiant užtikrinti visapusišką atstovavimą, būtina remti sprendimus, kuriais sudaromos sąlygos plačiam dalyvavimui ir atitinkamai skatinamos lygios galimybės. Būtina užmegzti ryšius su labiausiai nuo sprendimų priėmimo centrų nutolusiais asmenimis ir įtraukti juos į diskusijas. Aktyvesnis dalyvavimas vietos lygmeniu yra būtinybė;

10. be to, ragina Europos Parlamentą, Europos Vadovų Tarybą ir valstybes nares skubiai iš dalies pakeisti 1976 m. rinkimų aktą, kad būtų paaiškinti rinkimų visuotinumo, betarpiškumo ir slaptumo principai. Taip būtų sudarytos sąlygos įgyvendinti standartus visoje ES, užtikrinant balsavimo teises neįgaliesiems.

**Remdamasis pirmiau pateiktomis rekomendacijomis ir atsižvelgdamas į Konferenciją dėl Europos ateities, EESRK**

11. mano, kad neseniai (2022 m. spalio 27 d.) pasirašytu bendradarbiavimo su Europos Komisija protokolu atnaujinamas politinis įsipareigojimas prisidėti prie Europos politinės darbotvarkės ir pagrindinio Europos tikslo, uždavinių ([1]) ir siekių, t. y. sukurti konkurencingą, ekonomiškai klestinčią, socialiai įtraukią ir aplinką tausojančią Europos Sąjungą, kartu užtikrinant, kad perėjimas prie neutralaus poveikio klimatui, skaitmenizacija ir demografiniai pokyčiai būtų socialiai teisingi ir sąžiningi, ir užtikrinti, kad Europos žaliasis kursas ir 2030 m. skaitmeninis dešimtmetis būtų sėkmingi visiems europiečiams. Europos Sąjunga taip pat turi vadovautis Europos socialinių teisių ramsčiu ir Konkurencingumo darbotvarke – politinėmis gairėmis, kuriomis užtikrinama, kad niekas nebūtų paliktas nuošalyje;

12. yra pasirengęs veikti ir ypač dabar teisėtai veikia kaip pagrindinis piliečių ir organizuotos pilietinės visuomenės dalyvavimo centras, įskaitant būsimus piliečių forumus. Tokio centro vaidmuo būtų padidinti Europos Komisijos ir kitų institucijų rengiamų konsultacijų su piliečiais poveikį, taip pat sistemingai rinkti Europos organizuotos pilietinės visuomenės nuomonę apie visus svarbiausius Europos politinės darbotvarkės prioritetus ir politikos priemones. Tai padės didinti visuomenės pasitikėjimą ES projektu ir institucijomis, nes piliečiams bus suteiktas veiksmingas vaidmuo priimant viešuosius sprendimus. EESRK, padedamas išorės ekspertų ir pilietinės visuomenės organizacijų atstovų, galėtų vadovauti svarstymo procesams, juos prižiūrėti, kurti, organizuoti, vykdyti ir palengvinti. Šis pasiūlymas visų pirma grindžiamas 2022 m. gegužės 9 d. Konferencijos dėl Europos ateities galutine ataskaita, kurioje aiškiai raginama „[stiprinti] Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto institucinį vaidmenį ir [suteikti] jam galių tarpininkauti ir užtikrinti dalyvaujamosios demokratijos veiklą, pavyzdžiui, struktūrinį dialogą su pilietinės visuomenės organizacijomis ir piliečių forumais“. Tokiomis aplinkybėmis vertinant ES politiką prireikus reikėtų peržiūrėti EESRK nuomonėse savo iniciatyva ir Komisijos prašymu parengtose tiriamosiose nuomonėse pateiktas rekomendacijas;

13. laikosi nuomonės, kad piliečių forumų ir pilietinės visuomenės organizacijų konsultacijose daugiausia dėmesio galėtų būti skiriama darbotvarkės nustatymui, pavyzdžiui, Komisijos darbo programos rengimui, arba jos galėtų būti susietos su pagrindinių teisėkūros prioritetų gyvavimo ciklu. Piliečių indėlis būtų naudingiausias parengiamuoju teisėkūros etapu, siekiant apsvarstyti ir pateikti rekomendacijas prieš pateikiant tam tikrus svarbius (teisėkūros procedūra priimamų aktų) pasiūlymus. Šiuo tikslu konsultacijos su piliečių forumais ir pilietinės visuomenės organizacijomis galėtų būti vykdomos remiantis metiniu planu ir tvarkaraščiu, kuriuos EESRK nustatytų bendradarbiaudamas su Europos institucijomis. Tai galėtų apimti konkrečius Europos Komisijos, Europos Parlamento ar Europos Sąjungos Tarybos prašymus, paties EESRK iniciatyvą arba jo partnerio Europos regionų komiteto iniciatyvą;

14. pakartoja, kad veiklos ciklas galėtų prasidėti paskelbus pranešimą apie Sąjungos padėtį ir ketinimų deklaraciją, atsižvelgiant į būsimų metų Europos Komisijos darbo programą. Konsultacijos vyktų pirmąjį kitų metų pusmetį;

([1]) Europos Sąjungos sutarties 2 ir 3 straipsniai.

15. papildydamas teisinės valstybės stiprinimo priemones toliau siūlys kitoms ES institucijos steigti metinį ES pagrindinių teisių, žmogaus teisių ir teisinės valstybės forumą. Šis forumas pagerins stebėseną, nes ES sprendimus priimantiems asmenims bus suteikta galimybė iš anksto gauti visų ES valstybių narių organizuotos pilietinės visuomenės ir visuomeninių organizacijų perspėjimus apie tai, ar visapusiškai ir skaidriai taikomas ES sutarties 2 straipsnis. Be to, Komitetas ragina Europos Komisiją į būsimą Europos demokratijos veiksmų plano peržiūrą įtraukti pilietinei visuomenei skirtą skyrių. EESRK taip pat atliks svarbų vaidmenį stebint šalių kandidačių stojimo procesus ir sudarys palankesnes sąlygas prasmingai diskutuoti su susijusiomis šalimis siekiant užtikrinti pagarbą Europos vertybėms, įskaitant tas, kurios daro poveikį nacionalinėms ir etninėms mažumoms;

16. pradės rengti Europos pilietinės visuomenės savaitę, kad sustiprintų savo, kaip Europos pilietinės visuomenės namų, vaidmenį ir išplėstų savo pavyzdinių iniciatyvų, pavyzdžiui, Pilietinės visuomenės dienų, Europos piliečių iniciatyvos dienos, programos „Tavo Europa, tavo balsas“ ir pilietinės visuomenės premijos, aprėptį. Ši iniciatyva suburs pagrindinius Europos ir nacionalinių pilietinės visuomenės organizacijų dalyvius ir pilietinės visuomenės suinteresuotiesiems subjektams suteiks Europos lygmens forumą dialogui rūpimais klausimais. EESRK sieks stiprinti visuomeninę veiklą, kad pasiektų kuo daugiau ribotas galimybes dalyvauti diskusijose Europos klausimais turinčių asmenų ir užtikrintų, kad sprendimų priėmimo procese būtų atsižvelgiama į jų nuomonę.

Briuselis, 2023 m. kovo 23 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto pirmininkė*
Christa SCHWENG